

A nagy utazás*

Ódzkodunk a sztereotípiáktól, meglenni nélkülük mégsem tudunk, kapaszkodunk azokba, mint repkény a tűzfalba, mint tengerész a fedélzet korlátjába, mert gyakran, túl gyakran a bizonytalansági szindróma az úr, megreppen a lélek, gyengül acélszilárdsága. Jorge Semprún óta rögzült bennünk az Út, a Nagy Utazás, a Nagy Sztereotípia, de ha visszafelé pillantunk, látjuk: Odüsszeusz sem sokat téblábolt Pénélopé szövőszéke mellett, Orfeusz, Dante nem rettent vissza az alvilág útvesztőitől, bugyraitól, Gulliver csodás, Robinson nagyon is reális világban kötött ki, Proust az Időben, Neil Armstrong a Holdon.

A jó és rossz lelkek is utaztak, utaznak, Lucifer az égből, Jégtörő Mátyás és a Kisherceg idegen bolygóról jött hozzánk, s bármilyen hihetetlen, a mi Szent Imre hercegünk is elindult hajdan Olaszországba, szentté avatása után templomokat, településeket neveztek el róla, az Emerico, Amerigo ómiatta lett divatnév Firenzében és Itália más városaiban, falvaiban.

Ilyen különös módon szövődnek, verődnek össze imaginárius kötélhágcsóvá a selyemszálak, ezen a láthatatlan selyemhídon jutott el egy név Janus Pannonius északi, zord hazájából szelíd Olaszhonba, s kereszteltek 1454-ben egy fiúgyermeket Vespucci, Amerigónak.

Azért, hogy nevet adjon Amerikának. Hogy Amerika keresztapja legyen.

Gyatra munkát végzett a Nagy Hajós, sokszor kellett őutána átkeresztelni az Újvilágot, különösen mióta a kontinens és az Államok neve azonosult, a kettő fedí egymást, Amerikát mondunk USA helyett, ami azért idézhet elő enyhe zavart bennünk, mert felgyorsult időben, ismeretlen jövő felé száguldunk, s ennek az idő-expressz vonatnak a vezetője nem a kontinens Amerika, hanem az Amerikai Egyesült Államok. Az USA.

De vissza a sztereotípiához, a Nagy Utazáshoz.

Jorge Semprún sikoltása hallatszik a történelmi időből (akkor már Spanyolország kultuszminisztere volt!). Vigyázat, emberek! A KZ-ből GULAG lett,

HEGEDŰS IMRE JÁNOS (1941) Székelyhidegkúton született irodalomtörténész. 1984-ben Ausztriába emigrált. Munkatársa volt a *Bécsi Naplónak*, tudósítója a Szabad Európa Rádióknak.

* A szerző a címet a francia nyelven írta, spanyol Jorge Semprúntól kölcsönözte.

transzponálódtak a nagyhatalmak ordas eszméi, ami egyenlőségnek, eurázsiai Újvilágnak tűnt az elején, abból népirtás, megsemmisítő munkatábor, újkori rabszolgaság, a tagállamok szövetsége, a szovjetek Uniója, Szovjetunió lett.

*

Nekünk, magyaroknak is van egy utazónk, nemes lélek, hasonlatos a Kis-herceghez; nem a szemével, hanem a szívével látott, amiképpen azt a nemes róka ajánlotta Antoine de Saint- Exupéry örökéletű könyvében. Hősünk felgyorsult szívritmussal fedezte föl – Amerikát.

Ennek a nemes léleknek a neve: Bölöni Farkas Sándor.

Erdélyország varázslatos kistáján, Erdővidéken eszmélt a világra, Bölön falu oskolamestere igencsak megrökönyödött, amikor tudálékos tanítványa azt kérdezte: Mest'uram! Ha minden hivatalnokot, követet, alispánt, főispánt úgy válszتانak az emberek, ki választja a királyt? (Mikó Imre: *A bércre esett fa*)

Ez bizony pogány gondolat az arany század elején, a kétfejű sas figyelt akkor a Burgból a birodalom minden népére, az emberek minden gondolatára, éberen vigyázott arra, hogy térdet-fejet hajtsanak elevenek és holtak az Isten kegyelméből uralkodó koronás fő előtt.

De közben történt valami a bolygó túlsó oldalán. Valami különös dolog történt, különben nem vállalkozott volna egy székely nemesifjú a Nagy Utazásra, nem hagyta volna ott kolozsvári, marosvásárhelyi fiskális állását, szülőt, barátot, otthont, erdőt, mezőt, pacsirtaszót, vadgalamb szólását.

Londonban szállt fel a Columbia fedélzetére 1831. július 27-én, s egy hónapos himbálózás után érkeztek meg New Yorkba.

Forró föld volt akkor Európa, forradalom tört ki Franciaországban, Belgiumban, Svájcban, Görögország, Lengyelország küzdött a függetlenségért, Magyarországon kolerajárvány pusztított, parasztfelkelés dúlta az észak-keleti megyéket.

Mégis... mégis... Bölöni Farkas Sándor fölkerekedett, s indult, mert iránytűje a függetlenség és a demokrácia irányába mutatott (Hatvány Lajos: *Egy székely nemes, aki felfedezte a demokráciát*. Bp., 1934).

Alig van olyan szó, tiráda, futam a nagy romantikusok készlettárában, amelyet Bölöni ne használt volna túlfűtött rajongással az *Utazás Észak-Amerikában*, Kolozsvárott, hazatérte után, 1834-ben kiadott könyvében.

Parttalan lelkendezéssel, sikongó ujjongással ír a szabadság, a jog, az emberi méltóság csodáiról, ami kézzelfogható, látható, hallható valóság lett a 13 államban. Akkor szavazta meg a „Függetlenség Kinyilatkoztatását” Philadelphiában a kongresszus, amikor az új, éppen csak formálódó ország pénz, fegyver nélkül, rongyosan, kiéhezetten állt az angol királyi hadsereggel szemben.

B. Franklin, Th. Jefferson és J. Adams fogalmazta meg a szöveget – Bölöni Farkas Sándor szerint – „meleg képzelődéssel, s az igazságot egész mélységében festő virágos nyelvvél”.

Milyen szép méltatás!

Száraz jogi nyelven írnak másutt törvényt, paragrafust, határozatot, de itt a meleg, sőt forró képzelődés és a festői stílus nem mondott ellent az igazságnak, ellenkezőleg feltételezte azt.

Zuhognak az élmények a két székely ifjúra (kísérőtársa gróf Béldy Ferenc). Megdöbbennek: New Yorkban becsületszó elegendő passzus és vámvizsgálat fejében, vendéglőkben, irodákban, hivatalokban nyílt szívélyességgel fogadják őket, az utcán köszönnek, és egymásra mosolyognak az emberek. Az egyenlőség nem szólam, törvény garantálja, hogy: „minden ember egyforma jussokkal és egyformán becsületesnek születik – írja könyvében Bölöni. ...A papság és katonaság, a policáj és bírák, a tudósok és banquierek (!), ezek is csak közönséges, egyforma polgárok ...Nincs privilégium, nemesség, nincsenek titulusok, ordók, céhek! Nincs titkos policia!” (Szűk száz év múltán jelzi Theodore Dreiser, hogy igenis van, vannak: *Amerikai tragédia*, 1925.)

S mekkora a polgárok éhsége a tanulásra, tudásra! A művelt népben rejtőzik a republika ereje. (Széchenyi István ekkortájt a nemzet erejét keresi a tudásban: „Egy nemzet ereje a kiművelt emberfők sokaságában rejlik.”)

Nincs cenzúra! Bárki létesíthet kiadót, lapot, újságot. A közembert és a rangos hivatalnokot egyaránt a becsület, a szabadságérzet, az őszinteség, a lelki tisztaság jellemzi. Még a börtönökben is a bűnözők átképzése, nevelése folyik.

Épül a hatalmas ország, falvak városok nőnek ki a földből egyik napról a másikra. A lélek szabadságát a vallásszabadság garantálja. (Újólág előreszaladva az időben, tudjuk: Steinbeck agrárproletárjai nem lelik honjukat e hazában [*Egerek és emberek*, 1938, *Érik a gyümölcs*, 1939].)

De mindez csak bevezető, mindez csak megkomponált szavak zuhataga, csokorba szedett eszmék enumerációja a vezérszólam, a fő tétel befogadására. S ez a tétel: „*Amerika Függetlensége Kinyilatkoztatásának Actája (Declaration of Independence)*”.

Mintha csak ezért ment volna oda Bölöni! Mintha az Újvilág lényegét, eszenciáját ebben a három oldalnyi szövegben fedezte volna fel. Minden hivatalban, minden fogadóban, minden iskolában, „pompás aranyozott rámában üveg alatt – a terem kitetsző helyén –, perennás virágokkal megkoszorúzva” ott függ a szent szöveg, ami csak a kinyilatkoztatások könyvéhez, a Bibliához hasonlítható, amelyet 55 képviselő aláírásával 1776. július 4-én fogadott el a kongresszus.

Bölöni Farkas Sándor beleszerkeszti a VIII. fejezetbe ezt a szent szöveget, emiatt tiltják be aztán a könyvét – *Utazás Észak-Amerikában* – hamarosan a megjelenése után, otthon, a Habsburgok bitorolta, szomorú hazájában Erdélyben, Magyarországon.

Most, közel kétszázötven éves távlatból sem érdektelen felidézni és idézni a Függetlenségi Nyilatkozat egy-két passzusát, ha más egyébért nem, a jelenkorral való összehasonlítás végett. Július 4-e az Amerikai Egyesült Államok nemzeti ünnepe, XXI. századot írunk, izgalmas feladat szembesíteni utcaseprőt, FBI ügynököt, közrendőrt, bankárt, hivatalnokot, úrhajóst, szenátort, államelnököt a nagy elődök által kőbe véselt parancsolatokkal.

A történelem folyamatában – írták a honatyák 1776-ban – el kell szaggatni „azon politikai köteleket, amelyek ötet egy más néphez csatolták”, ha ez a kötelek nem egyenlőséget, hanem alárendeltséget jelent. Így lesz a kis nép egyenjogú a „földi hatalmasságokkal”. (!)

Erre a lépésre az jogositja föl a népeket, hogy „minden ember egyenlőnek teremtetett”.

(Egy ponton amnézia sújtotta a kongresszus urait – jegyzi meg Bölöni Farkas Sándor –, a Dél néger rabszolgáit akkor még nem tartották mindenkivel egyenlő teremtménynek.)

Az Államoknak joguk van elszakadni az angol királyi háztól, mert az megfosztotta Amerika népét a törvényhozás jogától, hadsereggel szállta meg az országot, emiatt nem a polgárok gyakorolják a hatalmat, rájuk súlyos adókat vetettek ki.

Belső viszályt, „belső háborút s felkelést támasztott közöttünk”. (!)

Sérelmeink orvoslását kértük, melyekre „méltatlanság és bántás volt az egyetlen felelet”.

A fenti okok miatt „mindeneknek tudtára adjuk és kinyilatkoztatjuk, hogy ezen Egyesült Gyarmatok a természettől nyert jussaiknál fogva ezennel szabad és független státusokká lesznek”.

55 képviselő aláírása

Hancock János
előül

Természetesen Bölöni Farkas Sándor fordításában és helyesírásával.

Nem ok nélkül ajánlott házi olvasmány az *Utazás Észak-Amerikában* az ottani egyetemeken.

Azóta sokan kerekedtek föl hazánkból, s utaztak Észak-Amerikába, nem a bevándorlók, nem a kíváncsi turisták érdekesekek itt, hanem azok, akik missziós tudattal léptek a kontinens földjére. Volt köztük szőlőnemesítő, zeneszerző, voltak fizikusok, akik elkészítették az atombombát, a hidrogénbomba születésénél is bábáskodtak, s volt egy írótóda is Bölöni Farkas Sándornak, azonos keresztnévű, Márai Sándor, aki – jelképesen – a hatalmas állam ütőerére tette az ujját, pulzust mért (*Napló, 1945–1957*).

Amerikát az Európából importált dolgos kéz és szürke arany tette nagygyá.

Nincs ma állam, nincs ma ország, nincs nemzet, amelynek ne kellene valamilyen mértékben, valamilyen formában viszonyulnia az Államokhoz. Éppen ezért izgalmas kaland azokra figyelni, akik onnan vállalkoztak, vállalkoznak a Nagy Utazásra, onnan jöttek, s jönnek ma is a nagyhatalmak által évszázadokig kényszerpályára lökött, gyarmati sorban tartott, az újkorban lecsonkolt Magyarországra.

Fontos, rendkívül fontos a paralellák felállítása, megvilágítják az igazságot, szembeállítják a fényt az árnyékkal, a nemest a nemtelennel, az elvetemültet az ártatlannal. Az ókort többnyire Plutarkhosz Párhuzamos életrajzok című könyvéből ismerjük.

Mark André Goodfriend érkezett nemrég, 2013 augusztusában az Amerikai Egyesült Államokból hozzánk. Számára nem magánvállalkozás a Nagy Utazás, megbízásokkal, diplomataként, mint ideiglenes szóvivő képviselte, képviseli az USA kormányát.

Nem cinizmus, nem blaszfémia összehasonlítani őt a mi szerény, székely nemes ifjúkkal, Bölöni Farkas Sándorral. Feljogosít minket az összehasonlításra a Függetlenségi Nyilatkozat: „Minden ember egyenlőnek teremtett.”

Micsoda hasonlóság!

Micsoda különbség!

Mark André Goodfriend éppen akkora rajongója a demokráciának, a jog-egyenlőségnek, az egyén szabad érvényesülésének, mint valaha Bölöni Farkas Sándor volt.

A háttér, a neveltetés, a horizont szélessége a különbség. Kaliforniában született, Arizonában nevelkedett, görög, francia nyelvet és rádió-televízió szakot tanult az Arizonai Egyetemen, majd mesterfokozatot szerzett a jeruzsálemi Héber Egyetem kommunikációs szakán. Londonban új média témakörben végzett doktori kutatásokat, majd alkonzul, konzul, főkonzul Tel-Avivban, Új-Delhiben, Moszkvában, Londonban, Damaszkuszban, s közben a washingtoni Nemzetközi Szervezetek Irodáján konfliktus-megelőzési stratégiákkal foglalkozott.

Bírja a francia, görög, spanyol, hindu, arab nyelvet, tanul jiddisül és magyarul.

Mary A. Ryan-díjas.

A krónikás kifulladás a bőségszarú tartalmainak felsorolásával! Van Allen-övezet ez, körbe veszi, felvértezi, beburkolja, védi a tulajdonost ártó sugárzások ellen.

S eltakarja, láthatatlanná teszi Mark André Goodfriend nemes rajongását Magyarország, a magyar nép iránt, azt a megbecsülést és rajongást zárja sötét-kamrába, ami Bölöni Farkas Sándor lelkéből és könyvéből az Újvilágra annak idején sugárzott.

*

Szükség is van a Van Allen-övezetre, mert különös hullámtörések, váratlan helyeken kavargó örvények nehezítik meg Kelet-Európában a messzi vizekről jött hajós dolgát. Azt várná a látogató, hogy a Kárpát-medence népei boldog örömmel ugorjanak fejest a mondializmusba, a globalizmusba, a kozmopolitizmusba, ami feloldaná a rossz beidegződéseket, feudális görcsöket, azt várná a látogató, hogy a határok leomlása után halványuljanak s idővel tűnjenek el a különbségek a sok bajt, békétlenséget okozó nemzetek, nacionalizmusok között, váltaná már föl végre a nemzeti identitást az ember-emberiség azonosság-tudata. S érvényesüljön az egyén, az individuum, mert csak markáns, képzett, széles horizontú individuumok halmaza képes megfelelni a haladás, a fejlődés kihívásainak, a szabadversenynek, röviden a modern idők követelmény-rendszerének.

Logikus, józan érvek.

Ehelyett téveszmék, hamis próféciák fertőzik Kelet-Európát. Populista szónokok paralellákat emlegetnek, hogy a Kreml után a Fehérház, hogy Nagytestvér és Big Brother, hogy Góliát és parittyás Dávid, hogy a keleti kolonizációt nyugati kolonizáció váltja fel, hogy...

A minap is (2014 novembere) Petr Hájek, cseh politikus állt a kamerák elé azzal a képtelen váddal, hogy 2013-ban Washington utasítására buktatták meg Petr Nešas kormányát, mert az nem engedte verseny nélkül nyerni az amerikaiakat a Temelin atomerőmű bővítési tenderén. Azonnal lecserélték az amerikai nagykövetet, s korrupciós botrányt robbantottak ki, amit nem élt túl a Nešas-kormány.

De ilyen volt a bársonyos forradalom – mondá Petr Hájek –, az Arab Tavasz, ilyen a szíriai polgárháború, s hasonló okok miatt zuhant szakadékba Ukrajna.

Ez lesz a sorsa Magyarországon az Orbán-kormánynak is. A Gripenek miatt, a bankadó miatt, Paks bővítése miatt, a finanszírozásokat érintő rezsicsökkentések miatt! A korrupciós gyanúsítások már megkezdődtek, neveket nem árulnak el, és ha naponta, hetente elegendő tömeget tudnak összehozni a bal-liberális ellenzék romhalmazaiból, törmelékupacaiból az utcai tüntetésekhez, lassan-lassan felőrlődik Magyarország törvényesen megválasztott kormánya – nyilatkozta Petr Hájek. Ez már jól bevált forgatókönyv.

Valóban tud róla a fáma: annyit kell hazudni, hogy a legjózanabb főben is feltámadjon a gyanú, lehetetlen, hogy legalább mákszemnyi igazság ne legyen benne.

Vajon kik csiholják hát a hidegbékét? Nem a populisták, akik Amerika ellenes hisztériát keltenek, s Moszkva felé kacsintgatnak?

Feltételezhető, hogy rossz álmai voltak azokban a napokban Mark André Goodfriendnek. Azt álmodta, ő is részt vett az utcai tüntetéseken, sőt a Bitó László-szalon gyülekezete is felrémlt a víziókban, ahol ő díszvendég volt. Azt is álmodta, a CÖF óriásrovar Franz Kafka *Az átváltozás* című novellájában, kintpáncéljával lefele fordulva, görbe lábacskaival mászkál a mennyezeten. Kínna és kéjérettel ébredt.

Nem csoda, a szürrealizmus kísértetei járják be Kelet-Európát, Heller Ágnes éhségstrájk jóslatai összekeveredtek a *Jelenések könyvének* nyugtalanító képeivel.

Még szerencse, hogy erősítés érkezett, az amerikai szenátus 2014. december 2-án 52-42 arányban – John McCain republikánus szenátor dühös dörgedelmei dacára – megszavazta Amerika új magyarországi nagykövetét, Colleen Bell asszonyt.

Plutarkhosz arcokat, életsorsokat állított szembe egymással: Thészeuszt Romulusszal, Alexandroszt Iulius Caesarral és így tovább.

A tömeglélektan tudorai állítják, a népeknek, nemzeteknek is van arcuk. Karakterük is különbözik.

Hát még a sorsuk?

S ha modellt keresünk összehasonlítás céljával, a tudat mélyén akarva, akaratlanul ott moccanó Dávid és Góliát.

*

A holocaust szörnyűségeit átélt zsidókat az Exodus hajó Palesztinába szállította. A britek (ismét a britek!) nem engedték partra szállni őket, ráadásul 1947. július 17-ről 18-ra virradó éjjel megtámadták a hajót, de a kétségbeesett zsidók, Ike Aranne (Juchak Aronovicz) kapitány vezetésével szembeszálltak velük, tíz körömmel, husángokkal, vasdorongokkal estek neki a fegyveres katonáknak. Az angolok végül három más hajóra rakták át őket, Franciaországba vitték, onnan Hamburgba, majd Lübeck mellett lágerbe zárták. Csak 1948-ban, Izrael megalakulása és függetlenségének kikiáltása után térhettek haza Cipruson keresztül.

*

A magyarság azonos borzalomáradatban, a hitleri téboly áldozataként, maradék függetlenségét is elveszítette. Klessheimbe rendelte a Führer Horthy Miklóst 1944. március 18-án tárgyalni, de elzárták a külvilágtól, nehogy parancsot tudjon adni az ellenállásra, és március 19-én a német csapatok megszállták Magyarországot.

A zsidó állam függetlenségével felívelt, Magyarország a függetlenség elvesztésével először német, később szovjet gyarmat lett. Sorvadt, pusztult, zsugorodott.

Ott győzött parittyás Dávid, emitt eltiporta őt Góliát.

Igaz, manapság már sántítanak a hasonlatok, s a liberális elmék szerint elavultak a példabeszédek.

Tanácsos hát kilépni a történelmi allúziókból, tanácsos útszéli dombra ülni, s virrasztva szemlélni a Nagy Utazásra vállalkozók jövés-menését. Jó lesz Ezópus vagy Plutarkhosz helyett Rabelaist választani tanítómesternek.

Mit is mondott a nagy francia cinikus?

„Semmim sincs, sokaknak tartozom, a többit a szegényeknek hagyom...”

Nem rossz kiindulási tézis Rabelais testamentuma.

Semmink sincs, csak a nagy adósságunk, s azt szétosztjuk a szegények között.

Lerágott lapocka, gumicsont, ha azt írjuk, azt mondjuk: Magyarország legnagyobb baja az óriási államadósság. Ez kérdőjelezi meg, ez veszélyezteti a függetlenségét. Óriási adósságot örököltünk a bolsevistáktól, a felvett összegek helyettesítették a vastüdőt, amivel az utolsó években lélegeztették a kommunizmust, s arra bőven rádupláztak a posztkommunista rezsimek a rendszerváltás után.

De ma sem léphetünk le a Glóbuszról, szükségünk van a nemzetközi tőkére, a befektetőkre, de csak azokra, akik nem rabolják ki az országot, akik nem viszik külföldre a keletkezett profit utolsó garasát is.

Szükségünk van a nemzetközi pénzforgalomra, kellene a bankok, ha azok nem antianyagként fészkelik be magukat a nemzet testébe, ha nemcsak kivált-

ságokat követelnek, hanem szigorúan betartják a magyar alkotmány, a magyar törvénykönyv minden paragrafusát.

Profán liturgiának tűnik mindez, annyira egyértelmű, annyira evidens.

Miért kell mégis unos-untalan, újból és újból elmondani?

Azért, mert a politikai küzdelmekben alulmaradt pártok, egyének, klikkek politikává konvertálják a gazdasági nehézségeket, hamis ideológiát, hazug dogmát eskábálnak azokból, s exportálják külföldre. Magyarország rossz hírét keltik Brüsszelben, Strasbourgan, Amerikában, a nemzetközi sajtóban, mindenhol.

Skrupulusok nélkül elárulják a hazát és a nemzetet.

(„Könnyű bánni külső elleninkkel, / Ha kivesznek e belső bitangok...” Petőfi Sándor: *A nemzethez*)

S mi marad azok tenyerében, markában, akik jelenleg az ország dolgait intézik, akik a nemzet gondját a vállukra veszik?

A Rabelais által emlegetett szegénység, az adóssághalmaz, a privatizációval tönkre tett ipar, a kolhozokkal kivégzett mezőgazdaság. Emiatt élnek ezrek, százezrek még mindig a létminimum küszöbe alatt, emiatt vándorolnak ideiglenesen vagy véglegesen külföldre sokan. (A szomszédos országokból, Lengyelországból, Romániából sokkal nagyobb, milliós tömegek élnek Nyugaton.)

Bízzuk ezeket a fejfájdító gondokat a közgazdászokra, politikusokra, seperjünk a magunk háza előtt. Rossz lelkiismeret nélkül megtehetjük, mert a világ-gazdasági válság véget ért, Magyarország kikerült a túlzottdeficit-eljárás alól, a felvett kölcsönt időnap előtt megadta a Nemzetközi Valutaalapnak (IMF), a bruttó hazai termék (GDP) nő, az ország gyarapodik, a demográfiai mutató jó irányba mozdult el. Tagja vagyunk az Európai Uniónak, a NATO-nak, történelme folyamán először van Magyarország olyan gazdasági és katonai szervezetben, amelyik nem fordulhat ellene, s amelyik viszonylagos egyensúlyban tartja a világot.

A Magyar Köztársaság vállalja összes katonai és gazdasági kötelességét szövetségeseivel szemben.

Ugyanakkor egyértelmű és evidens, hogy a teljes függetlenség kis nemzetek, kis államalakulatok számára romantikus álom.

Ennek tudatában kérdezzük meg önmagunktól: Mit tehetnek az írástudók a nemzeti kultúra, a magyar nyelv, a művészetek, a hazai tudományosság, az iskolák szuverenitásáért? Megőrizhető a mondializmus, a globalizmus gőzhengerével szembe haladva a nemzeti karakter épsége, independenciája?

Tudjuk, van negatív stressz, van pozitív stressz, van anyag, és van antianyag. Ugyanígy van hasznos függőség, és van pusztító, sorvasztó függőség.

Erős függőségben élünk, függőségben kell élnünk Erdély, Kárpátalja, Felvidék, Várvidék, Délvidék magyarjaival. Anyaország nélkül egyik napról a másikra eltűnnének a történelem süllyesztőjében, és náluk nélkül Magyarország-ra a második Trianon borzalma szakadna.

Vállalnunk kell a többmilliós nyugati diaszpórát, a nemzet igen értékes, Ausztráliától Argentínáig, Egyesült Államokig szétszórt tömegét.

Történelmi küszöb a törvény: minden magyar nyelvű, magyar származású egyén állampolgára lehet Magyarországnak, bárhol is él a világon.

Ez a pozitív függőség.

A negatív. Súlyos történelmi örökségünk a Kisantant. Trianonban nemcsak az ország kétharmadát rabolták el, hanem örök időkre kiszolgáltatották Magyarországot azoknak a szomszédoknak is, akik kaptak a koncból. Az elszakított területeken élő magyarság gondja, baja, sorsa különleges, körültekintő, nagy anyagi áldozatokat követelő politikát követel a mindenkori magyar kormánytól, Akadémiától, egyetemektől, civil szervezetektől, a mindennapok közemberétől.

A nagyhatalmak alaptermészete nem változik. Az eszközök változnak, az uralkodás zsigeri ösztöne nem. Gazdasági versengés folyik most kontinensek között, Ázsiával birkózik Amerika, s Európát ütközőzónának, felvonulási terepnek használják. Ennek az ütközőzónának parányi része Magyarország, de a nagyhatalmak gondos, precíz terveket dolgoztak ki ilyen kis mikrokozmoszok kézben tartása végett is. Hogyan is hangzik Amerikai Egyesült Államok Függetlenségi Nyilatkozatának egyik fentebb már idézett passzusa?

„...belső háborút s felkelést támasztott közöttünk”. (!)

Ennek a kívülről szervezett, onnan importált háborúnak a kínjait szenvedjük ma politikában, gazdaságban, pénzvilágban, a ránk erőszakolt, a nemzeti karaktertől idegen kultúrában, életfelfogásban, öltözködésben, étkezési szokásokban.

Mit tehetünk ellene? „Mi dolgunk a világon?” – kérdezzük minduntalan nagy romantikusunkkal.

Az egyéni és kollektív emlékezet megőrzése egyik legfontosabb gondunk, feladatunk. A történelmi emlékezés konzerválása, torzulásainak kisimítása, csorbulásainak tömedékelése létfontosságú, nemes és fölemelő cél, anélkül nincs egészséges nemzettudatunk, nincs identitásunk. Csak akkor szabad mély lélegzetet venni, s belelendülni ebbe a nemes küzdelembe, ha van bátorságunk Bölöni Farkas Sándor fentebb már idézet hevületét átvenni: „meleg képzelődéssel, s az igazságot egész mélységében festő virágos nyelvvel”.

A függetlenségről nyilatkozott így ő!

Ilyen „virágos kedvvel” idézzük államalkotó István királyunk szellemét, az Árpád-ház legjobbainak európai horizontját, Szent Lászlóét, aki bajvívásban legyőzhetetlen volt, III. Béláét, akit bizánci császárnak neveltek gyermekkorában, IV. Béláét, aki a mongol pokol után nem a földről emelte föl, hanem a föld alól ásta ki népét és az országot, Zsigmondét, akit német-római császárrá koronáztak. Az Anjouk, a Hunyadiak fegyelve, az erdélyi fejedelmek, Bethlen Gábor bölcsessége, II. Rákóczi Ferenc önfeláldozása, Széchenyi István építő buzgalma, Kossuth lobogása, Deák Ferenc bölcsessége mind, mind része, alkotó köve kollektív tudatunknak, ami nacionalizmustól mentesen megkülönböztet a világot minden más népétől, nemzetétől. Vegyjel ez, függetlenségünk vegyjele, pozitív előjelű stigma, amely nélkül már rég jeltelen sír volna magyarságunk.

Veszteségeink motorikus ismétlése elsorvasztja a reményt, megfojtja a jövőt, nemzeti amnéziába taszítja a magyarságot. Egy nép, egy nemzet nemcsak a lövészárkokban győzhet, hanem a szellem, a kultúra terein is. Identitásunkat, nemzeti karakterünket épségét, s ezáltal belső függetlenségünket garantálja a népdalok kvintváltó pentatonja, középkori himnuszunk, a *Boldogasszony anyánk*, Janus Pannonius latin metruma, Balassi reneszánsz tobzódása, Zrínyi Miklós eposzi küzdelme, Apáczai Csere János enciklopédiája, Mikes Kelemen szomorú-móka kedve, Kazinczy vérrel írott naplója, Csokonai Vitéz Mihály keserűes szerelemdala, Bolyai János tébollyal viaskodó zsenialitása, Vörösmarty, Kölcsey imája, Arany János és Petőfi Sándor jelképes és valóságos kézfogása, Ady nemzetféltő átka, Babits Mihály, Kosztolányi, Kodály Zoltán, Bartók Béla európaisága, Csontváry Kosztká Tivadar izzása, Ybl Miklós eklektikus stílusbravúrja, Dsida Jenő *Psalms Hungaricus*, Füst Milán, Radnóti Miklós, Vass István édes mélabúja, ordas eszmék fölé magasodó patriotizmusa.

A bolsevizmus sivár sötétségében nagyjaink szövétéke világitott, Illyés Gyula épített hazát bűvös szavakkal a magasban, Nagy László, Csoóri Sándor végzett mélyfúrást, s hozta felszínre a magyar őskultúra csodáit a szocreál sívárság ellensúlyozására, Erdélyben Kányádi Sándor virágoztatta ki cseresznyefáit, Sütő András tanított virrasztani a Hargitán, Lászlóffy Aladár oktatót világgkulturát, Felvidéken Dobos László komoly szava kondult...

Lehetetlen befejezni a hiányos felsorolást, de nem is szükséges azok számára, akik minden idegsejtjükkel érzik, tudják: a hatalom, a politika, a mágnások és tábornokok kihívásaira a magyar írástudók, a magyar humanisták csak morális válaszokat tudnak adni. A morál az a szivárványhíd, ami átvezet a szakadék egyik partjáról a másikra. Nagy hatalmak hánykolódása, tülekedése nyugtalanítja ma ismét a világot, azok uszályából kilépni nem tudunk, de magunk emberségébe burkolózva vállaljuk azt a hivatást, amit a történelem a Kárpát-medencében ránk bízott.

Nincs más fegyverünk, csak a nyelv, a líra nyelve! Elbújhatunk képzőink ezüsterdejében, a ragok bronzbozótjában, az igekötők talányos labirintusában, meghintáztatjuk hosszú, dallamos magánhangzóinkat, hogy csendüljön a rím, pendüljön az asszonánc, égre szórhatjuk ezerarcú igéinket, betakarítjuk – mint ősszel a veteményt – a toldalékokkal koloncos főneveinket, kényesen válogatunk a ridegtartáson fölnevelt névutókból és a gumós gyökérzetű névmásainkból. Előre-hátra rohangálunk szabad szórendű mondatainkban, a magyaros mellérendeléssel Arany János lassú méltóságát imitáljuk, hiányos szerkezetünkkel bravúrkodunk, elhagyjuk az alanyt, az állítmányt, mert az agglutináció tévedhetetlenné tesz bennünket, a toldalékok – akár csak a jól hangolt cimbalomhúrok – gondoskodnak nyelvünk zsinórpadlásának tökéletes működéséről.

Erre az eurázsiai nyelvcsodára épült magyar kultúra, ez a fellegrvár a mi függetlenségünk. Védjük, óvjuk, ápoljuk „meleg képzelődéssel, s az igazságot egész mélységében festő virágos nyelvvel”.